

ANTTI TUURI

MANNERHEIM-RISTIN

RITARIT

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

© Antti Tuuri ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

ISBN 978-951-1-44365-0

Kuvat: SA-kuva

Teoksen on aiemmin julkaissut Kustannusosakeyhtiö Paasilinna vuonna 2013.

OTAVA
KIRJAPAINO

Keuruu 2022

MANNERHEIM-RISTI

TALVISODAN AIKANA YLIPÄÄLLIKKÖ Mannerheim päätti, että sotilaiden palkitsemiseksi oli perustettava kunniamerkki, jonka myöntämiseen ei vaikuttaisi sotilasarvo vaan sodassa tehdyt teot.

Uutta kunniamerkkiä suunniteltiin välirauhan aikana. Marsalkka Mannerheim itse osallistui innokkaasti ritarikunnan sääntöjen laatimiseen ja kunniamerkin suunnitteluun. Siitä tehtiin Vapaudenristin ritarikunnan korkein kunniamerkki ja sen lopullinen ulkomuoto sovittiin marsalkka Mannerheimin ja kulta-sepänliike Tillander Oy:n neuvotteluissa. Kunniamerkki on 46 mm:n korkuinen ja levyinen risti, valmistettu mustasta emalista kultareunuksin. Ristissä on kultainen hakaristi. Sen keskiosassa on Vapaudenristin heraldinen valkoemalinen ruusu, jota ympäröi 26 mm:n levyinen ja 20 mm:n korkuinen kultainen laakeriseppele Karjalan vaakunan miekoin.

Joulukuun 16. päivänä 1940 annettiin uusi asetus lisäyksistä ja muutoksista asetukseen Vapaudenmitalin ja Vapaudenristin kunniamerkeistä. Sen neljänteen pykälään kirjattiin:

Erinomaisen urheuden, taistellen saavutettujen erittäin tärkeiden tulosten tai erikoisen ansiokkaasti johdettujen sotatoimien palkitsemiseksi voidaan Suomen puolustusvoimain sotilas hänen sotilasarvostaan riippumatta nimittää
1. tai 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi.

Kunniamerkkiä ei ehditty ennen jatkosodan syttymistä jakaa, vaikka talvisodassa kunnostautuneiden palkitsemiseksi tehtiin yli 480 esitystä. Tyydyttiin toteamaan, että talvisodan Mannerheim-ristin sai Suomen kansa.

Jatkosodan aikana jakoperusteisiin tehtiin merkittävä lisäys. Toukokuun 14. päivänä 1943 säädettiin laki, jonka mukaan kunniamerkkiin liittyi 50 000 markan suuruinen rahapalkinto. Se annettiin myös kaikille niille, joille kunniamerkki jo ennen lain voimaantuloa oli myönnetty. Jos he eivät enää olleet elossa, palkkio annettiin heidän omaisilleen. Rahasummalla pystyi vuonna 43 hankkimaan omakotitalon tai pienen maatilaa.

Sodan jatkuessa päätettiin myös, että kunniamerkki voidaan myöntää jo kertaalleen palkitulle sotilaille. Mannerheim-ristin sai toisen kerran neljä sotilasta.

Jo sodan aikana Mannerheim-risti oli arvokkain suomalaiselle sotilaille myönnetty kunnianosoitus, ja sen arvostus on säilynyt.

1. RUBEN LAGUS

JATKOSODAN SYTTYESSÄ 25.6.1941 eversti Ruben Lagus oli Jääkäriprikaatin komentaja, mutta jo 11. heinäkuuta 1941 VI Armeijakunnan komentaja, kenraalimajuri Paavo Talvela antoi hänelle Hämeessä kootun 5. Divisioonan, Ilvesdivisioonan.

Talvelan armeijakunta oli osa kenraaliluutnantti Erik Heinrichsin johtamaa Karjalan Armeijaa. Se eteni Laatokan pohjoispuolta kohti vanhaa rajaa. Ruben Laguksen johtama divisioona saavutti ja ylitti vanhan rajan heinäkuun 22. päivänä Kolatselän ja Rajakonnun välissä.

Lagus oli divisioonansa komentopaikalla 23. heinäkuuta, kun sinne tuli Päämajasta puhelinsanoma, jossa ylipäällikkö Mannerheim kiitti eversti Lagusta loistavasti suoritetuista operaatioista ja 5. Divisioonan menestyksekkästä johtamisesta. Samassa viestissä ylipäällikkö ilmoitti, että eversti Lagukselle oli myönnetty ensimmäisenä sotilaana 2. luokan Mannerheim-risti.

Ruben Lagus oli syntynyt 12. lokakuuta 1896 ja oli kunniamerkin saadessaan 45-vuotias kokenut sotilas. Hän oli saanut Saksassa jääkärikoulutuksen ja taistellut jo ensimmäisen maailmansodan aikana gruppenführerina itärintamalla venäläisiä vastaan Saksan armeijaan kuuluneessa suomalaisessa 27. Jääkäripataljoonassa. Sisällissodassa hän oli ollut komppanianpäällikkönä ja mukana Tampereen valtauksessa, talvisodassa hän oli taistellut Karjalan kannaksella.

Puolustusvoimain Ylipäällikkö on pvm:llä 22.7.41 nimittänyt Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi eversti

Ernst Ruben Laguksen henkilökohtaisesta urhoollisuudesta ja suuriin tuloksiin johtaneista sotatoimista.

Kun kesällä 1942 perustettiin Panssaridivisioona, jonka komentajaksi Ruben Lagus määrättiin, syntyi sankaritarina suomalaisesta panssarikenraalista.

Venäläisten suurhyökkäystä kesällä 1944 Laguksen panssarit torjuivat Kannaksella ensin Kuuterselässä. Tali-Ihantalan suurtaisteluissa Lagus johti Panssaridivisioonaansa ja sille alistettua 18. Divisioonaa ja pysäytti venäläisten läpimurron Viipurin pohjoispuolella.

Ruben Lagus soti vielä Lapissa saksalaisia vastaan, marraskuussa 1944 Panssaridivisioona oli Utsjoella. Lagus erosi armeijan palveluksesta vuonna 1947 ja siirtyi liike-elämään.

Ruben Lagus kuoli 15.7.1959.

2. PAAVO TALVELA

KUN KENRAALIMAJURI PAAVO Talvela kuuli, että hänen alaiselleen Ruben Lagukselle oli myönnetty ensimmäinen Mannerheim-risti, hän raivostui. Hän oli johtanut VI Armeijakuntansa talvisodan pakkorauhan rajalta vanhalle rajalle ja sen yli. Laguksen 5. Divisioonana oli osa Talvelan armeijakuntaa ja hänen komennossaan. Talvela oli pitänyt itseään varmana ensimmäisen Mannerheim-ristin saajana.

Marsalkka Mannerheim myönsi kenraalimajuri Talvelalle Mannerheim-ristin pian Laguksen saaman kunnianosoituksen jälkeen. Jo 3. elokuuta 1941 Päämajasta tuli ilmoitus, että kunniamerkki oli myönnetty myös Talvelalle. Tämä leppyi ja antoi Armeijakunnalleen päiväkäskyn: ”Tämän tunnustuksen haluan siirtää urhoollisille joukoille ja johtajille, jotka ovat tehneet voitot mahdollisiksi.”

Talvela oli syntynyt 19. helmikuuta 1897 ja kunniamerkin saadessaan siis 44-vuotias. Hän oli lähtenyt yhdeksäntoistavuotiaana Saksaan sotilaskoulutukseen ja liittynyt Jääkäripataljoona 27:ään. Sisällissodassa hän oli johtanut pataljoonaa 21-vuotiaana majurina. Talvisodassa Ryhmä Talvela löi venäläisen 139. Divisioonan ja 75. Divisioonan joukot Tolvajärven mottitaisteluissa ja pysäytti venäläisten etenemisen suomalaisten selustaan.

Kun Talvelalle tuli ilmoitus kunniamerkistä, Karjalan Armeijan eteneminen oli hetkeksi pysäytetty, koska Talvelan VI Armeijakunta oli edennyt itään muuta Karjalan Armeijaa nopeammin.

Puolustusvoimain Ylipäällikkö on myöntänyt kenraalimajuri Paavo Talvelalle monissa kovissa taisteluissa osoitetusta henkilökohtaisesta urhoollisuudesta ja taitavalla johdolla suuriin tuloksiin johtaneista sotatoimista Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin.

Sitten hyökkäys jatkui kohti Petroskoita, jonka valtausta juhlittiin 12.10.1941 paraatilla Kirovin torilla. Asemasodan alkaessa Talvelan armeijakunnan hyökkäys oli maksanut yli 10 000 miestä kaatuneina ja haavoittuneina.

Tammikuussa 1942 Talvela määrättiin Suomen armeijan yhdysupseeriksi Saksan armeijan päämajaan. Rintamalle hän palasi maaliskuussa 1944 ja sai komentoonsa Maaselän kannakselle sijoitetun II Armeijakunnan. Kesäkuussa 1944 hänet määrättiin Aunuksen ryhmän komentajaksi. Venäläisten suurhyökkäys Aunuksessa alkoi 21. kesäkuuta 1944, ja suomalaiset joukot peräytyivät vanhan rajan taakse.

Sodan jälkeen Talvela oli Finncellin, suomalaisten selluloosa-tehtaitten yhdistyksen toimitusjohtaja, mutta joutui eroamaan, koska amerikkalaiset eivät halunneet ostaa selluloosaa mieheltä, joka oli sota-aikana ollut läheisessä yhteistyössä saksalaisten kanssa.

Talvela muutti Etelä-Amerikkaan myymään suomalaista selluloosaa ja palasi Suomeen vuonna 1949. Vuonna 1950 Juuso Walden, Yhtyneitten Paperitehtaitten toimitusjohtaja palkkasi Talvelan Convertan, Suomen paperi- ja kartonginjalostajain yhdistyksen toimitusjohtajaksi. Siitä virasta Talvela jäi eläkkeelle vuonna 1962.

Paavo Talvela kuoli 30.9.1973.

3. ERKKI RAAPPANA

ERKKI RAAPPANA OLI sisällissodan jälkeen ollut Joensuussa Rajavartioston komendanttina ja johtanut talvisodassa juuri everstiksi ylennettynä Lieksan ja Kuhmon välisen rintamanosan puolustusta. Hänenkin sotilasuransa oli alkanut Saksassa Jääkäripataljoona 27:ssä, johon hän oli liittynyt tammikuussa 1916 ja taistellut ensimmäisessä maailmansodassa pataljoonan mukana Saksan itärintamalla.

Jatkosodan syttyessä Raappana määrättiin komentamaan 14. Divisioonaa, joka oli suoraan Päämajan alainen yksikkö. Se eteni Vienan erämaissa kohti Rukajärveä vallaten ensin Repolan ja saavutti suuren voiton Omelian mottitaisteluissa, joissa se tuhosi venäläiseen 54. Divisioonaan kuuluneen Jalkaväkirykmentti 334:n lähes kokonaan. Taistelut Omeliassa päättyivät 24.7.1941 ja Raappanan korpividivisioona jatkoi kohti Rukajärveä.

Ylipäällikkö nimitti Erkki Raappanan Mannerheim-ristin ritariksi 3.8.1941. Raappana oli syntynyt 2.6.1893 ja kunniamerkin saadessaan siis 48-vuotias.

Puolustusvoimain Ylipäällikkö on myöntänyt eversti Erkki Johannes Raappanalle henkilökohtaisesta urheudesta ja erittäin vaikeissa olosuhteissa suuriin tuloksiin johtaneista sotatoimista Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin.

Jatkosodan loppuvaiheessa Raappana johti Ilomantsissa käytyä suurta mottitaistelua, jossa kaksi venäläistä divisioonaa tuhottiin lähes kokonaan ja Puna-armeijan tunkeutuminen Suomeen pysäytettiin. Taistelut päättyivät 14.8.1944. Raappanalle esitettiin

Ilomantsin torjuntavoittojen johdosta toista Mannerheim-ristiä, mutta ylipäällikkö, maan presidentiksi jo 4.8.1944 nimitetty Mannerheim ei enää sitä voinut myöntää. Presidentti ja maan hallitus neuvottelivat erillisrauhasta eikä venäläisdivisioonien tuhoajan palkitseminen sopinut siihen hetkeen.

Sotien jälkeen Raappana nimitettiin Rajavartiolaitoksen komentajaksi, mutta pidätettiin epäiltynä osallistumisesta asekatkentaan. Sotaylioikeus kuitenkin vapautti hänet syyttömänä. Hänet nimitettiin Perä-Pohjolan sotilasläänin komentajaksi, mutta vapautettiin pian tehtävistään ”yleisen edun vuoksi”.

Erkki Raappana kuoli 14.9.1962.

4. VILHO RÄTTÖ

YLIPÄÄLLIKKÖ MYÖNSI MANNERHEIM-RISTIN sotamies Vilho Rätölle samana päivänä kuin Erkki Raappanalle. Rättö kuului eversti Aaro Pajarin 18. Divisioonan Jalkaväkirykmentti 27:ään. Se oli sodan sytyttyä hyökännyt kohti Kirvua, mutta heinäkuun lopussa hyökkäys oli pysähtynyt Kirvun Lankilan kylään.

Rättö oli panssarintorjuntamies. Venäläisten panssareiden hyökätessä suomalaisten aseisiin hän haavoittui mutta niin lievästi, että jatkoi taistelua. Vallatulla panssarintorjuntatykillä, josta suuntauslaitteet puuttuivat, Rättö tuhosi neljä panssarivaunua yksin, ja tovereineen vielä kaksi lisää: venäläisten hyökkäys pysähtyi siihen.

Taistelun jälkeen eversti Pajari etsi sotamies Rätön kiittääkseen häntä henkilökohtaisesti. Pajari lupasi myös, että Rättö paljastaisiin teostaan. Mannerheim-risti oli kuitenkin vielä tuntematon kunniamerkki: kun komppanian kirjuri sattui radiosta kuulemaan, että Rätöstä oli tehty Mannerheim-ristin ritari, ja juoksi siitä kertomaan, Rätön ensimmäinen kysymys oli: ”Mikä se sellainen risti on?”

Rättö oli syntynyt 10. maaliskuuta 1913 Kanneljärvellä ja oli kunniamerkin saadessaan 28-vuotias talvisodan Taipaleen veteraani. Hän oli kotoisin Kanneljärveltä, mutta välirauhan aikana töissä Valkeakoskella. Sieltä hänet oli kutsuttu palvelukseen pohjoishämäläiseen rykmenttiin jatkosodan alla ja koulutettu panssarintorjuntamieheksi.

Puolustusvoimain Ylipäällikkö on myöntänyt sotamies Vilho Rätölle, joka taistelussa 3.8.41 ripeällä toiminnallaan valtasi

vihollisen panssarintorjuntatykin ja tällä suuntauslaitteita vail-
la olevalla tykillä putken läpi tähdäten tuhosi neljä vihollisen
hyökkäysvaunua, urhoollisuudesta ja taistelun aikana osoite-
tusta erinomaisesta neuvokkuudesta Vapaudenristin 2. luokan
Mannerheim-ristin.

Talvella 1942 Rättö sairastui keuhkopussin tulehdukseen ja sai-
raalahoidon jälkeen hänet komennettiin Käkisalmen rannikko-
tykistöpatteristoon. Sotien jälkeen Rättö oli maanviljelijänä, ajoi
taksia ja ehti vielä olla työssä Neste Oy:n Sköldvikin jalostamolla.

Vilho Rättö kuoli 21.1.2002.

5. ANTERO SVENSSON

KARJALAN ARMEIJAN 7. DIVISIOONAN, Kalpadivisioonan, tehtävänä oli vallata Sortavala. Divisioonaa komensi eversti Antero Svensson, ja divisioona oli koottu savolaispitäjien miehistä.

Svensson oli jääkäriupseeri. Hän oli marraskuussa 1915 jättänyt opiskelunsa Helsingin yliopistossa ja liittynyt 27. Jääkäripataljoonan Lockstedtissa. Svensson oli syntynyt 30. päivänä marraskuuta 1892 ja kunniamerkin saadessaan siis pian 49-vuotias kokenut sotilas.

Sisällissodassa hän oli ensin taistellut joukkueenjohtajana ja siten Uudenmaan Rakuunarykmentissä eskadroonan päällikkönä.

Talvisodan loppuvaiheessa Svensson oli kommentanut 12. Divisioonaa; sen lohkolla Kollaanjoella venäläiset olivat turhaan yrittäneet läpimurtoa neljällä divisioonalla ja ankaralla tykistötuella.

Kalpadivisioona ylitti talvisodan rauhan rajan Jänisjärven länsipuolella heinäkuun 10. päivänä 1941. Ankaria taisteluja käyden se eteni kohti tavoitettaan. Sortavalaa puolusti Puna-armeijan 168. Divisioona, kaupunki vallattiin 15. elokuuta. Seuraavana päivänä eversti Svensson nimitettiin Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi.

Ylipäällikkö on pvm:llä 16.8.1941, taitavasti johdetuista Laatokan Karjalan pääkaupungin Sortavalan vapauttamiseen johtaneista sotatoimista, nimittänyt eversti Antero Johannes Svenssonin Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi.

Svensson ylennettiin kenraalimajuriksi joulukuussa 1941. Asemasodan aikana vuodesta 1943 hän johti V Armeijakuntaa Syväril-

lä. Venäläisten suurhyökkäystä torjuttaessa kesällä 1944 Svensson määrättiin Viipurinlahdelle. Sotien jälkeen hän toimi Kevyen prikaatin komentajana vuoteen 1946.

Antero Svensson kuoli 26.4.1946.

6. OIVA TUOMINEN

LENTÄJISTÄ NIMITETTIIN RITARIKSI ensimmäisenä lentomestari Oiva Tuominen 18. elokuuta 1941. Kunniamerkin saadessaan hän oli 33-vuotias lentämisen ammattimies, joka oli tullut Maalentoeskaderoon varusmieheksi vuonna 1926, koulutettu reservin lentokonemekaanikoksi ja päässyt kovalla pyrkimisellä vakinaiseen palvelukseen 1930 ensin lentokonemekaanikoksi ja sitten lentäjäksi. Hänelle oli talvisodassa kertynyt jo 10 ilmavoittoa, ja jatkosodan sytyttyä ilmavoittoa alkoi kertyä niin, että vajaassa kuukaudessa hänelle laskettiin jo 8 varmaa uutta venäläiskoneen pudotusta; ne kaikki olivat olleet SB-2-pommikoneita matkalla pommittamaan Suomen kaupunkeja.

Ylipäällikkö on pvm:llä 18.8.1941 nimittänyt vääpeli Oiva Emil Kalervo Tuomisen, joka erittäin menestyksellisenä hävittäjälentäjänä on ampunut alas kahdeksantoista viholliskonetta, Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi.

Tuominen saavutti sotien aikana yhteensä 37 ilmavoittoa. Hän erosi puolustusvoimista tammikuussa 1945, toimi lentäjänä Imatran Voima Oy:ssä ja myöhemmin taksinkuljettajana.

Oiva Tuominen kuoli 28.1.1976.

7. JUHO PÖSSI

JUHO PÖSSI OLI salmilainen maanviljelijä, syntynyt Salmissa 2.1.1898. Hän oli palvellut ennen sotia Salmin rajavartiostossa. Talvisodassa hän kunnostautui Aaro Pajarin joukoissa Tolvajärven-Aittojoen lohkolla. Sodan jälkeen hänet oli ylennetty luutnantiksi.

Jatkosodan syttyessä hän oli taas Pajarin 18. Divisioonassa, nyt komppanianpäällikkönä. Pössin jatkosota alkoi Rautjärvelä, hänen komppaniansa kävi hyökkäysvaiheessa ankaria taisteluja Pajarin divisioonan edetessä kohti Antreaa.

Pajari ehdotti Pössille kunniamerkkiä elokuun lopulla 1941 ja luetteli tämän ansioita: ”Toiminut koko ajan etulinjan komppanianpäällikkönä III/JR 27:n murtautuessa linnoitettujen vihollisasemien läpi Kuismaan. Valtasi itse kaksi ensimmäistä bunkkeria ja näytti alaisilleen, miten ne ovat tuhottavissa. Saartoi rohkealla hyökkäyksellä Ylikuunun mottiin, valtasi samoin Kirvun eteläpään, saartoi vihollisen Vehkapäässä ja valtasi Antrean Asemakylän itse esimerkillään miehiä eteenpäin vieden, kun kolme joukkueenjohtajista oli haavoittunut. Johti ensimmäisessä linjassa komppaniansa Vuoksen yli Hopeasalmessa yöllä 17./18.8.”

Ylipäällikkö on pvm:llä 29.8.41 nimittänyt Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi luutnantti Juho Pössin, joka joukkojen murtautuessa linnoitettujen vihollisasemien läpi etulinjan komppanianpäällikkönä valtasi kaksi ensimmäistä vahvaa bunkkeria ja jatkuvan hyökkäyksen aikana osoitti henkilökoh- taista rohkeutta, neuvokkuutta ja ripeyttä.

Pössi ylennettiin kapteeniksi syyskuussa 1941. Sotien jälkeen Valtiollinen poliisi pidätti Pössin sotarikoksista syytettynä ns. Ždanovin listan perusteella. Pössi vapautettiin ja hän toimi myöhemmin maanviljelijänä.

Juho Pössi kuoli 14.12.1958.

8. VALDE SORSA

VALDE SORSA OLI syntynyt Kontiolahdella 29.12.1920. Jatkosodassa hän soti 2. Divisioonan 7. Jalkaväkirykmentissä.

Eversti Aarne Blickin 2. Divisioona kuului kenraalimajuri Taavetti Laatikaisen II Armeijakuntaan. Blickin tehtävä oli valvata Ilmee–Hiitola–Elisenvaaran alue; hänen divisioonansa ylitti valtakunnanrajan 30. kesäkuuta 1941 ja sen 7. Jalkaväkirykmentti valtasi seuraavana päivänä Tyrjän kylän maaston jääden aseisiin kylän pohjoispuolen peltoaukeiden taakse kukkuloille. Venäläiset tekivät ankaria vastaiskuja ja Jalkaväkirykmentti 7 joutui puolustamaan Tyrjän aluetta heinäkuun lopulle saakka kärsien suuria tappioita. Rykmentin komentajana oli eversti Armas Kemppi.

Elokuun 3. päivänä mottitaistelut Tyrjän kylässä olivat täydessä käynnissä. Iilammen maastossa venäläiset puolustautuivat sitkeästi, mutta korpraali Valde Sorsan ryhmä sai murrettua aukon venäläispuolustukseen. Kun aukkoon kohdistettiin venäläisen tykistön, kranaatinheitinten ja konekiväärien tulitus, Sorsan ryhmä alkoi vetäytyä, vain ryhmänjohtaja Sorsa ja yksi sotamies jäivät murtokohtaan. Venäläiset eivät uskoneet, että kukaan olisi voinut säilyä keskityksestä hengissä, ja lähettivät jalkaväkeä tukkimaan murtokohtaa. Sorsa oli mennyt hetkeksi tajuttomaksi kranaatin iskeytyessä aivan hänen viereensä, mutta hän ei ollut haavoittunut. Sorsa ja sotamies puolustivat murtokohtaa niin kauan, että apujoukkoja ehti paikalle, murtokohta saatiin pidettyksi auki ja siitä pääsi ensin läpi komppania suomalaisia ja lopulta majuri Arvo Aholan johtama pataljoona; se mursi venäläisten vastarinnan Tyrjässä. Kylä vallattiin elokuun 4. päivänä.

7. Jalkaväkirykmenttiä ruvettiin kutsumaan Tyrjän rykmentiksi; sillä nimellä se tunnettiin jatkosodan loppuun saakka. Tammi-kuusta 1943 sitä komensi eversti Adolf Ehrnrooth.

Korpraali Valde Sorsa kunnostautui myöhemminkin Tyrjän rykmentin hyökätessä edelleen kohti Laatokkaa. Elokuun 19. päivänä hän ryhmineen surmasi Jaakonlahden ja Pölkinsaaren välisessä niemessä käydyssä taistelussa 50 vihollista ja otti 33 vangiksi; Sorsa itse surmasi venäläisistä 30.

Ylipäällikkö on pvm:llä 1.9.41 nimittänyt korpraali Valde Matias Sorsan erikoisesta urheudesta ja tarmokkaasta joukko-osastonsa hyökkäyksiä Keski-Karjalassa usein edistäneestä toiminnastaan taistelupartion johtajana Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi.

Kesäkuun 15. päivänä 1942 Sorsa oli juuri palannut lomalta yksikköönsä ja oli naamioimassa ryhmänsä kanssa taisteluhaudan etureunaa, kun vihollisen tarkka-ampujan luoti osui hänen selkäänsä. Sorsa vietiin kenttäsairaalaan, jossa hän kuoli leikkauspöydälle. Kuollessaan hän oli vasta 21-vuotias.

9. EERO KIVELÄ

EERO KIVELÄ OLI taistellut talvisodassa Aaro Pajarin joukoissa Tolvajärvellä ja haavoittunut Aittojoella sodan loppuvaiheessa; sodan jälkeen hänet oli ylennetty kapteeniksi. Jatkosodan sytyessä Kivelä oli juuri täyttänyt 33 vuotta. Hän oli syntynyt Tampereella 18.6.1908.

Kivelä komennettiin taas Pajarin joukkoihin, 18. Divisioonan 27. Jalkaväkirykmenttiin, ja hän sai komppaniaansa samoja miehiä, jotka olivat taistelleet hänen johdolla jo talvisodan.

Pajarin divisioonan edetessä kohti Antreaa kapteeni Kivelä teki komppaniallaan Lankilassa vastaiskun, jossa tuhottiin venäläinen pataljoona ja yhdeksän panssarivaunua. Niiden tuhoamisesta sotamies Rättö palkittiin Mannerheim-ristillä.

Kivelä komppanioineen oli sen jälkeen ollut valtaamassa Ylikuunun ja Kirvun kyliä ja Antrean asemaa; kapteeni Kivelä taisteli usein ensimmäisten joukossa komppanian hyökätessä eteenpäin kohti Laatokan rantaa, jonka 18. Divisioona tavoitti 18. elokuuta 1941 Hiitolassa.

Ylipäällikkö on pvm:llä 8.9.41 nimittänyt Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi kapteeni Eero Olavi Kivelän, joka etulinjan komppanianpäällikkönä rykmentin suorittaessa rajalla läpimurron vahvojen vihollisasemien läpi osoitti suurta henkilökohtaista urhoollisuutta ja myöhemmin rajulla vastaiskulla heitti epätoivoisia läpimurtumisyrittäjiä tekevän vihollisen takaisin tuhoten mm. 9 hyökkäysvaunua.

Kivelä oli mukana Suursaaren valtauksessa talvella 1942 ja johdatti jatkosodan lopulla virolaisista vapaaehtoisista koottua pataljoonaa.

Sotien jälkeen Kivelä oli kolme vuotta kansanedustajana ja kolme kertaa tasavallan presidentin valitsijamiehenä. Hän toimi sosiaalihoitajana Tampereella Finlayson-Forssa Oy:ssä.

Eero Kivelä kuoli 19.7.1992.

10. OLLI REMES

OLLI REMES OLI huippuhiittäjä, joka Sollefteån maailmanmestaruuskilpailuissa 1934 sai 50 kilometrin hiihdossa pronssia. Hän oli syntynyt Iisalmella 8.9.1909.

Talvisodassa Remes taisteli Sallan rintamalla ja teki partioetekiä venäläisten selustaan.

Jatkosodan syttyessä Remes oli luutnantti ja komppanianpäällikkö eversti Verner Viiklan johtaman 6. Divisioonan 54. Jalkaväkirykmentissä, sen kolmannessa pataljoonassa.

Suomalaisdivisioona hyökkäsi 1. heinäkuuta 1941 saksalaisten rinnalla tavoitteenaan Kantalahti Valkeanmeren rannalla. Remes teki sodan alussa tiedusteluretkiä vihollisen selustaan jopa yksin, ja divisioonan edetessä Paanajärven pohjoispuolelta kohti Tunsajokea ja sen pohjoispuolelle Remeksen komppania oli kärkijoukoissa. Kurtissa Remes kävi itse yöllä tekemässä venäläisten piikkilankaesteisiin aukon, jonka läpi hänen komppaniansa aamulla teki läpimurron. Hän haavoittui sodan alkuvaiheessa kolmesti.

Ylipäällikkö on pvm:llä 12.9.41 nimittänyt Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi luutnantti Olli Remeksen, joka on osoittanut erinomaista henkilökohtaista urheutta sekä toimintatarmoa. Kannustaessaan esimerkiksi poikiaan eteenpäin sai kiväärin kuulan käsivartensa läpi, mutta suoritti tehtävänsä loppuun saakka. Palasi toipilaana etulinjaan, jossa torjui komppaniallaan useita vuorokausia kestäneissä, raskaissa taisteluissa moninkertaisen ylivoimaisen vihollisen hyökkäykset. Elokuun lopulla loukkaantui tykistötulessa, mutta ei kehoituksesta

huolimatta mennyt sairaalaan, koska yleinen hyökkäys oli odotettavissa. Hän tunkeutui ensimmäisenä vihollisen piikkilankateiden läpi katkaisten vihollisen tulessa lapiolla piikkilangat, haavoittui lievästi käsikranaatista käsiin ja kasvoihin. Palasi sidonnan jälkeen johtamaan komppaniaansa, osoittaen jälleen erinomaista urheutta ja ripeyttä vallatessaan etummaisena miehenä vihollisen korsuja ja ottaessaan lukuisia vankeja.

Uudenvuoden aattona 1942 jo kapteeniksi nimitetty Olli Remes oli Krivin lohkolla luovuttamassa komppaniansa etulinjavastuuta seuraajalleen, kun venäläisen tarkka-ampujan luoti osui hänen päähänsä. Hän kuoli matkalla kenttäsairaalaan 31.12.1942.

11. AARNE BLICK

AARNE BLICK OLI syntynyt Ulvilassa 3.2.1894. Hän liittyi Saksassa 27. Jääkäripataljoonaan vuonna 1915, sai sotilaskoulutuksen pioneeriksi ja taisteli itärintamalla ensimmäisessä maailmansodassa. Suomeen hän tuli jääkäreiden pääjoukon mukana 25. helmikuuta 1918. Sisällissotaan Blick osallistui joukkueenjohtajana ja komppanianpäällikkönä.

Talvisodassa Blick johti jo everstiksi ylennettynä 7. Divisioonaa Taipaleenjoen lohkolla esikuntapäällikkönään majuri Adolf Ehrnrooth.

Jatkosodan alussa Aarne Blick komensi II Armeijakuntaan kuulunutta 2. Divisioonaa, jota nimitettiin Murtajadivisioonaksi. Se ylitti rajan 30.6.1941 ja saavutti Laatokan rannan 28.8. Oltuaan kaksi viikkoa levossa divisioona jatkoi hyökkäystään ja saavutti vanhan valtakunnanrajan 31.8. tunkeutuen vielä jonkin matkaa Neuvostoliiton alueelle. Hyökkäys pysäytettiin 4.9.1941 ja divisioona asettui puolustukseen; alkoi asemasota. Pian tämän jälkeen ylipäällikkö nimitti Aarne Blickin Mannerheim-ristin ritariksi ja kenraalimajuriksi.

Ylipäällikkö on pvm:illä 14.9.41 nimittänyt Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi eversti Aarne Leopold Blickin, jonka komentamien joukkojen kunniakkaihin sotatoimiin lyö leimansa hänen henkilökohtainen oma-aloitteisuutensa ja peräänantamaton päättäväisyytensä. Tilapäisistä vastoinkäymisistäkin ja rasituksista huolimatta on hän yhä uudelleen ja uudelleen organisoinut divisioonansa hyökkäyksiin, taitavasti

suunnitellen ne ja vaati myös niiden läpiviemisen. Halliten esimerkillisellä tavalla alijohtajansa on hän juurruttanut heihin sitkeän tahtonsa ja tarmonsä ja henkilökohtaista urhoollisuutta osoittaen omalla olemuksellaan ratkaisevasti vaikuttanut joukkojensa suuriin saavutuksiin.

Sotien jälkeen Blick jäi armeijan palvelukseen ja siirtyi reserviin vuonna 1954. Hän toimi sen jälkeen pitkään Kansa Taisteli -lehden päätoimittajana.

Aarne Blick kuoli 15.2.1964.